

30.4.2019

Kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän vastaukset hallitustunnustelija Antti Rinteen kysymyksiin:

1. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi

- a. Oletteko sitoutuneet globaalisti ilmaston lämpenemisen pysäyttämiseen 1,5 asteeseen? Oletteko sitoutuneet siihen, että Suomi on hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä ja sen jälkeen nopeasti hiilinegatiivinen?

Ilmastokysymyksiä, samoin kuin muita rajat ylittäviä luonnonvara- ja ympäristökysymyksiä, tulee tarkastella laajasti teknologisenä, yhteiskunnallisena ja poliittisena haasteena globaalissa viitekehyksessä ja riittävän pitkällä aikajänteellä. Myös yhteiskunnallinen ja sosiaalinen kestävyys on turvattava. Ilmastopolitiikassa ei ole varaa osaoptimointiin, mihin yksin Suomen CO₂-päästöjen seuraaminen voi johtaa. Tarvitaan monenkeskistä yhteistyötä. Vain hyvinvoiva Suomi pystyy osana EU:ta ajamaan kunnianhimoisia ilmastotavoitteita globaalisti.

Kristillisdemokraatit on sitoutunut siihen, että Suomi tekee oman osansa ja pyrkii osana kansainvälistä yhteisöä vaikuttamaan päästöjen vähentämiseen globaalisti. Olemme sitoutuneet kahdeksan eduskuntapuolueen yhteiseen ilmastolinjaukseen, jonka mukaan Suomi hoitaa oman osansa 1,5 asteen tavoitteen toteutumiseksi ja 2040-luvulla saavutamme tilanteen, jossa kasvihuonepäästömme ovat selvästi negatiiviset.

- b. Millaisia toimenpiteitä ilmastonmuutoksen torjuminen mielestänne edellyttää eri yhteiskunnan osa-alueilla?

Ratkaisut ilmastopäästöjen vähentämiseksi ovat merkittävältä osin teknologisia. Poliitikan on tuettava teknologista murrosta kohti hiilineutraalia energiantuotantoa ja kestävämpää kulutusta. Tämä muutos on jo käynnissä. Panos-tuotos-suhteeltaan Suomen merkittävimmät ilmastotoimet liittyvät edellä mainittujen teknologisten ratkaisujen ja toimintamallien kehittämiseen, käyttöönottoon ja vientiin sekä kehitysrahoituksella toteutettaviin hankkeisiin.

Kannatamme verotuksen painopisteen siirtämistä työn verotuksesta haitallisen kulutuksen verotukseen. Tällä vaalikaudella on aloitettava ydinvoimaan liittyvän lupalainsäädännön tarkistaminen siten, että modulaaristen ydinvoimaloiden käyttöönotto kaukolämmön ja sähkön tuotantoon on mahdollista, kun teknologia on saatavilla. Liikenteen osalta kannatamme panostuksia raide- ym. julkiseen liikenteeseen sekä muun muassa tukea sähkö- ja biokaasuautojen jakeluasemaverkostojen laajentamiseen edelleen. Emme pidä järkevänä lukittumista yhteen teknologiaan ajoneuvojen voimanlähteenä. Julkisessa rakentamisessa pitää painottaa hiilensidontaa ja puun käyttöä.

On myös edistettävä maatalojen, omakotitalojen ja muiden kiinteistöjen hajautettua energiantuotantoa ja poistettava niiltä hallinnolliset esteet. KD on esittänyt asuntojen energiakorjaustukien palauttamista ja ilmalämpöpumppujen arvonnalisäveron alentamista.

Kuluttajia on ohjattava energian säästöön ja energiatehokkuuden parantamiseen.

- c. Mitkä näette keskeisinä keinoina luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja parantamiseksi?

Metso-ohjelman jatkaminen, lisärahoitus ja laajentaminen koko maahan, maataloustukien ympäristökriteereiden läpikäynti biodiversiteettinäkökulma huomioon ottaen, kehitysrahoituksella tuettavat suojeluhankkeet ja muu kansainvälinen yhteistyö sekä kaupunkien luontoalueiden merkityksen korostaminen.

2. Suomi on kokoaan suurempi maailmalla

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perustana ovat hyvät kansainväliset suhteet, vaikuttaminen osana Euroopan unionia, pohjoismainen yhteistyö sekä uskottava maanpuolustus ja Nato-kumppanuus.

- a. Miten Euroopan unionia tulee kehittää? Mitkä ovat Suomen EU-puheenjohtajuuskauden keskeiset tavoitteet?

Haluamme kehittää Euroopan unionia itsenäisten valtioiden yhteistyöelimenä, joka edistää toimivien sisämarkkinoiden kautta työllisyyttä ja hyvinvointia. EU:n pitää keskittyä toiminnassaan niihin asioihin, joissa yhteistyöllä saadaan lisäarvoa. Talous- ja rahaliitolla on edellytykset toimia kestävästi vain, mikäli jäsenmaat noudattavat vakaus- ja kasvusopimusta sekä perussopimuksia. EU:n budjetti on pidettävä noin yhden prosentin tasolla suhteessa kansantuotteeseen.

Suomen EU-puheenjohtajakaudella on pöydällä monta keskeistä kysymystä, kuten EU:n budjettien taso ja rakenne, EMU:n kehittäminen sekä brexitin aiheuttamien ongelmien selvitystyö. Kristillisdemokraatit ovat sitoutuneet eduskuntapuolueiden yhdessä laatimiin EU-puheenjohtajakauden painopistealueisiin.

- b. Oletteko valmiit tukemaan viimeisimmissä selonteoissa vahvistettua Suomen ulkopolitiikan linjaa?

Kristillisdemokraatit ovat siihen sitoutuneita. EU:n roolin vahvistaminen turvallisuusyhteisönä merkitsee kestävä kasvun, sen tasapuolisen jakautumisen ja mahdollisuuksien turvaamista, rakentavaa naapuruuspolitiikkaa, yhteisiä toimia ulkovaltojen kybervaikuttamisyrittäjiä ja uusia sodankäynnin muotoja sekä ilmastonmuutosta vastaan. Suomen edun mukaista on syventää yhteistyötä muiden Pohjoismaiden kanssa. Näemme tärkeänä, että Suomi edistää myös hyviä kahdenvälisiä suhteita.

- c. Mikä rooli Euroopan on otettava yhteistyössä Afrikan unionin ja sen jäsenmaiden kanssa Afrikan kehittämisessä?

EU:n Afrikka-yhteistyötä pitää tiivistää ja nostaa se keskeiseksi agendaksi. Afrikan maita on tuettava kestävä kehityksen polulle. Kehitysyhteistyössä on panostettava päästöttömien

energiantuotantomenetelmien edistämiseen, puhtaan veden saannin turvaamiseen, aavikoitumisen ja suolaantumisen estämiseen sekä erityisesti kestävä metsänhoidon kehittämiseen. Kaupallista yhteistyötä EU:n ja Afrikan välillä pitää lisätä.

- d. Hyväksyttekö tavoitteen Suomen kehitysyhteistyörahoituksen nostamisesta 0,7 prosenttiin suhteessa BKTL:oon? Minkä ajan kuluessa näette tämän mahdolliseksi toteuttaa?

Olemme sitoutuneet tavoitteeseen nostaa Suomen kehitysyhteistyövarojen määrää vähitellen 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta. Tavoitteeseen pitää pyrkiä kahden vaalikauden aikana.

3. Turvallinen oikeusvaltio Suomi

Oikeuslaitoksen tehtävänä on perus- ja ihmisoikeuksiin kuuluvan oikeusturvan toteuttaminen. Kansalaisten luottamus oikeuslaitokseen perustuu vahvasti siihen, että oikeusturva toteutuu ja oikeudenkäynnit koetaan riippumattomiksi. Sisäisen turvallisuuden varmistaminen kuuluu valtion ydintehtäviin.

- a. Kuvatkaa käsityksenne Suomesta oikeusvaltiona ja kertokaa keinot sen vahvistamiseksi. Miten edistäisitte ihmisoikeuksien toteutumista Suomessa? Millä tavoin olette valmiit kehittämään kansalliskielten asemaa Suomessa?

Suomi on oikeusvaltio, jossa ihmisten on voitava luottaa oikeusturvan toteutumiseen. Viime vuosina toteutetut määrärahaliekkaukset, käräjäoikeusverkoston supistaminen sekä kielellisten oikeuksien kaventaminen ovat heikentäneet oikeusturvaa. Tuomioistuin- ja syyttäjälaitoksen rahoituksen on oltava riippumatonta talouden suhdanteista. Riittävä alueellinen yhdenvertaisuus oikeusturvan saatavuudessa ja kielellisten oikeuksien toteutuminen pitää varmistaa. Oikeusturvan saatavuutta henkilön taloudellisesta tilanteesta riippumatta tulee parantaa.

Ihmisoikeuksien toteutuminen pitää turvata. Kenenkään ihmisoikeuksia ei saa rikkoa uskontoon, etniseen tai kulttuuriseen taustaan perustuen. Ihmisoikeuksiin kuuluu keskeisesti laaja sanan-, uskonnon- ja omantunnonvapaus.

Pidämme arvossa maamme kaksikielisyyttä ja kaksikielistä kulttuuritaustaamme. Jokaisen kansalaisen on saatava kielilain turvaamat peruspalvelut suomeksi tai ruotsiksi. Muiden kansallisten vähemmistökielten asemaa on vahvistettava.

- b. Mikä on käsityksenne lainvalmistelun laadusta ja oletteko valmiit hyväksymään komiteaperusteisen lainvalmistelun?

Lainvalmistelu ei ole viime vuosina ollut riittävän laadukasta. Hallituksen esityksiä on tuotu eduskunnan käsiteltäväksi kiireellä ja puutteellisina. Erityistä huomiota tulee jatkossa kiinnittää perustuslaillisten ongelmien huomioimiseen jo lain valmisteluvaiheessa sekä kattavaan vaikutusarvioinnin tekoon. Asiantuntijoiden kuulemiselle tulee antaa riittävä

painoarvo. Poliittisen ohjauksen tulee olla selkeää. Olemme valmiita komiteaperusteiseen lainvalmisteluun.

- c. Mitkä ovat sisäisen turvallisuuden riskitekijät ja kuinka vahvistaisitte sisäistä turvallisuutta?

Eryteisesti järjestäytynyt ja vakava rikollisuus on lisääntynyt ja rikollisuudesta on tullut yhä kansainvälisempää. Terrorismin ja uusien rikosmuotojen, kuten kyberrikollisuuden, uhka on kasvanut. Syrjäytyneisyyden lisääntyminen ja hallitsematon maahanmuutto ovat uhkia sisäiselle turvallisuudelle.

Viranomaisten toimintaedellytykset pitää varmistaa ja suorituskykyä kehittää. Kannatamme poliisien määrän kasvattamista. Rajavartiolaitoksen ja tullin toimintakyvystä on huolehdittava. Tehokas rikosten ja terrorismin torjunta edellyttää määrätietoista viranomaisyhteistyötä ja laajaa kansainvälistä yhteistyötä. Erytistä huomiota on kiinnitettävä rajaturvallisuuteen EU:n sisärajoilla.

- d. Oletteko valmiit tukemaan viimeisimmissä selonteoissa vahvistettua Suomen puolustuspolitiikan linjaa

KD on sitoutunut Suomen nykyiseen puolustuspoliittiseen linjaan.

4. Elinvoimainen Suomi

Kristillisdemokraatit pitää tärkeänä, että koko maata kehitetään ja pidetään asuttuna. Elinvoimaisessa Suomessa pidetään huolta turvallisuudesta, panostetaan koulutukseen ja edistetään työllisyyttä, yritysten syntymistä sekä kansallista kilpailukykyä. Maatalouden tuotantoedellytykset on turvattava huomioiden luonnonolosuhteet koko maassa.

- a. Näettekö, että Suomi voi ilmastonmuutoksen ja muiden megatrendien ratkaisujen kautta rakentaa itselleen uutta, kestäväää vientivetoista kasvua? Näettekö tarpeellisena, että Suomeen laaditaan yhteinen strategia vahvistuvan elinvoiman ja kestävään kehityksen talouskasvun turvaamiseksi? Mitkä olisivat sen pääkohdat?

Suomi voi olla kokoaan suurempi vaikuttaja ympäristö- ja ilmastokysymyksissä panostamalla uusien puhtaiden teknologioiden kehittämiseen ja vientiin. Suomalaisen vähäpäästöisen energiateknologian mahdollisuudet on hyödynnettävä täysimääräisesti myös liiketoiminnan kehittämisessä. Uusiutuvista energialähteistä ja energiatehokkuudesta on tehtävä Suomen vientiteollisuuden kilpailuvaltteja.

Laaja-alainen siirtyminen kiertotalouteen tuo uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja vähentää luonnonvarojen käyttöä ja raaka-aineiden tuontia. Yhteiskunnan tehtävä on mahdollistaa kestävä kehitys mukaisia toimintamalleja. Globaalisti tulee pyrkiä löytämään yhteistyömuotoja ja kansainvälisiä sääntöjä kiertotalouden lisäämiseksi.

Kestävä kehitys talouskasvun turvaamiseksi on hyvä laatia strategia ja sen pääkohdiksi

tulee ottaa panostukset tutkimukseen ja kehitykseen sekä kiertotalouden edistämiseen.

- b. Millaisilla toimenpiteillä kehitetään metropolialuetta, kasvavia kaupunkiseutuja, seutukeskuksia ja harvaan asuttuja alueita?

Kaupunkialueet kilpailevat parhaista työntekijöistä ja yrityksistä kansainvälisillä markkinoilla. Alueiden menestystä rajoittaa kohtuuhintaisten asuntojen puute, erityisesti pääkaupunkiseudulla. Kasvukeskusten asuntotuotantoa pitää lisätä. Tarvitaan sekä perheasuntoja että kohtuuhintaisia pieniä asuntoja. Asuinalueiden eriytymiskehitykseen pitää puuttua. Suurten kaupunkialueiden sisällä on pidettävä huoli, että julkiset liikenneyhteydet ovat sujuvia, eivätkä matkustusajat kasva kohtuuttomiksi.

Koulutuspolitiikka on myös aluepolitiikkaa. Korkeakouluverkon on oltava kattava, jotta osajia riittää ja alueiden elinvoima turvataan joka puolella Suomea. Lukio-opetusta ja ammatillista koulutusta tulee olla tarjolla alueellisesti riittävästi ja oppilaitosten välisellä yhteistyöllä varmistuen.

Kristillisdemokraatit haluavat nähdä koko maan elinvoimaisena ja houkuttelevana asumisen ja yrittämisen kannalta. Riittävien peruspalveluiden säilyminen, liikenneyhteydet ja yrityspalvelut vaikuttavat maaseudun elinvoimaisuuteen. Palveluiden järjestämisessä pitää kehittää uudenlaisia vaihtoehtoisia palvelumuotoja, ja on muun muassa tutkittava mahdollisuus Ruotsin mallin mukaiseen kyläkauppatukeen. Haja-asutusalueiden asukkaat ovat riippuvaisia yksityisautoilusta, mikä on otettava huomioon liikenteen ratkaisussa.

Kotimaisen ruuantuotannon säilyminen ja maatalouden kannattavuuden tukeminen on keskeinen edellytys maaseudun elinvoimalle. Suomen pitää vaikuttaa aktiivisesti EU:n yhteisen maatalouspolitiikan kehitykseen ja varmistaa, että Suomen pohjoiset erityisolot huomioidaan.

- c. Miten varmistaisitte Suomen liikenneinfrastruktuurin ylläpitämisen ja kehittämisen? Mikä on mallinne rahoituksen kehittämiseksi?

Teiden, rautateiden ja vesiliikenneväylien korjausvelkaa pitää vähentää suunnitelmallisesti yli vaalikausien parlamentaarisesti sovitun mallin mukaisesti. Nykyistä suurempi osuus liikenteestä kerätyistä veroista tulee kohdentaa infran ylläpitoon ja kehittämiseen. Suhtaudumme avoimesti uusiin rahoitusratkaisuihin suurten liikenneinvestointien yhteydessä. Hankkeiden suunnittelussa pitää ottaa huomioon niiden alueelliset kokonaisvaikutukset muun muassa elinkeinoelämälle.

5. Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi

Kristillisdemokraatit korostavat jokaisen ihmisen oikeutta kouluttautua ja kehittää itseään sekä tehdä työtä ja yrittää. Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta voidaan turvata vain vahvistamalla elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä.

- a. Miten kehittäisitte työelämää ja sen sääntelyä yhteistyössä työelämän osapuolten kanssa? Hyväksytekö työelämän vähimmäisehtojen sääntelyn nykyiseltä pohjalta?

KD pitää tärkeänä, että työmarkkinoita uudistetaan. Tarvitsemme joustavampia ja ketterämpiä työmarkkinoita. Työlainsäädäntöä uudistettaessa on paikallisen sopimisen mahdollisuuksia lisättävä. Työvoiman liikkuvuutta on parannettava ja pyrittävä paremmin yhdistämään työnhakijat avoimiin työpaikkoihin. Välityömarkkinoita on kehitettävä sosiaalisten yritysten lainsäädännön uudistamisella ja edistämällä yhteiskunnallista yrittäjyyttä. Osatyökykyisten tuen on oltava nykyistä pitkäkestoisempaa. Työelämän viimeisiin vuosiin pitää saada joustavuutta ja työajan kevennyksiä.

Kuntakohtaisia työvoiman moniammatillisia palvelukeskuksia on vahvistettava. Kolmannelle sektorille on ohjattava resursseja nuorten sekä vaikeimmin työllistyvien, sosiaali- ja terveystalvuuksia tarvitsevien pitkäaikaistyöttömien työllistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Starttirahakautta pitää pidentää ja tarjota aloittaville yrittäjille tukea ja neuvoja maksuttomasti. Ensimmäisen työntekijän palkkaamista on helpotettava sivukulujen määräaikaikaisella pienennyksellä.

Pystymme sitoutumaan laissa oleviin vähimmäisehtoihin, mutta pidämme tärkeänä, että mahdollisia muutostarpeita selvitetään avoimesti ja arvioidaan tarpeellisten ja työmarkkinoita edistävien uudistusten tekoa.

b. Miten uudistaisitte perhevapaita?

Perhevapaaudistuksen on lähdettävä lasten hyvinvoinnin ja perheiden jaksamisen näkökulmasta. Lastenhoidosta päättää perhe ja yhteiskunnan on tuettava eri hoitomuotoja tasaveroisemmin. Perheiden etuuksissa on lisättävä joustoja ja niissä tulee paremmin huomioida perheiden erilaiset tarpeet. Kannustavalla ja perheiden omia valintoja mahdollistavalla perhepolitiikalla edistetään syntyvyyttä ja kestävästä väestökehitystä.

Kiintiöratkaisujen sijasta nykyisiä vanhempainvapaita voidaan kehittää suuntaan, joka sujuvoittaa lapsiperheiden arkea ja lisää perheiden valinnanvapautta. Ansiosidonnaisia vanhempainvapaita pitää voida käyttää nykyistä joustavammin. Perheille pitää taata mahdollisuus hoitaa tuetusti lasta kotona vähintään kolmeen ikävuoteen saakka. Vanhempainvapaiden kustannukset tulee tasata kaikkien työnantajien kesken Ruotsin mallin mukaisella rahastoinnilla.

c. Mitkä ovat keskeiset keinot miesten ja naisten välisen palkkatasa-arvon toteuttamiseksi?

On tarpeen selvittää, onko esimerkiksi lainsäädännöllisillä muutoksilla mahdollista lisätä palkkatasa-arvoa, vaikka keskeisessä asemassa ovat työmarkkinajärjestöjen ja työnantajien toimenpiteet.

6. Kestävän talouden Suomi

Kristillisdemokraatit pitävät talouden perustana yksityisiä yrityksiä ja avoimelle kilpailulle perustuvaa sosiaalista markkinataloutta, jossa heikoimmistakin huolehditaan. Suurin osa uusista työpaikoista syntyy pk-yrityksissä. Valtion vastuulla on luoda yritysten kasvua ja työllistämistä tukevat olosuhteet. Liian korkealla verotuksella ja raskaalla sääntelyllä ei saa heikentää taloudellista toimeliaisuutta.

- a. Millä keinoilla varmistaisitte työllisyysasteen kasvun selvästi yli 75 prosenttiin 2020-luvun aikana?

Tarvitaan useita toimenpiteitä, joilla tuetaan talouskasvua ja työllisyyttä. Tärkeintä on se, ettei työnteon ja yrittäjyyden kannattavuutta heikennetä hallituksen päätöksin. Yrittäjien sosiaaliturvaa on parannettava, mikä lisää yrittäjyyden houkuttelevuutta ja madaltaa yrittäjäksi ryhtyvän riskejä erityisesti mahdollisten työttömyysjaksojen aikana. Starttirahakautta pitää pidentää ja tarjota aloittaville yrittäjille tukea ja neuvoja maksuttomasti. Ensimmäisen työntekijän palkkaamista on helpotettava sivukulujen määräaikaisella pienennyksellä.

Työlainsäädäntöä uudistettaessa on lisättävä paikallisen sopimisen mahdollisuuksia. Työelämän viimeisiin vuosiin pitää saada joustavuutta ja työajan kevennyksiä. Pidämme arvokkaana työhaluisten eläkkeensaajien osallistumista työelämään ja toimimista yrittäjinä. Ansiosidonnaista työttömyysturvaa on kehitettävä työnteon vastaanottamiseen kannustavaksi. Esitämme, että 100 viimeistä ansiosidonnaista työttömyysrahopäivää voi käyttää palkkatukeen tai starttirahana, mikä helpottaa työttömän työllistymistä.

Välityömarkkinoita on kehitettävä sosiaalisten yritysten lainsäädännön uudistamisella ja edistämällä yhteiskunnallista yrittäjyyttä. Vaikeimmin työllistyvien kohdalla työttömyysturvan käyttö palkkatukena on mahdollistettava. Osatyökykyisen ja iäkkään tuen on oltava nykyistä pitkäkestoisempaa. Pidemmällä tähtäimellä työnteon kannustavuutta on parannettava uudistamalla sosiaaliturva niin, että työn vastaanottamisesta tulee aina kannattavaa.

- b. Kuvatkaa tekijät, joilla julkisen talouden kestävyys turvataan erityisesti väestökehitys huomioon ottaen.

Heikkoa väestökehitystä ei pidä nähdä välttämättömänä kehityksenä pitkällä aikavälillä. Syntyvyyttä voidaan nostaa nykyisistä historiallisen alhaisista luvuista. Alhaiseen syntyvyyteen pitää pyrkiä vaikuttamaan lapsi- ja perhemyönteisellä politiikalla. Kristillisdemokraateilla on useita ehdotuksia, joilla parannetaan lapsiperheiden asemaa ja kannustetaan perheitä kasvattamaan lapsilukua. Lisäksi hyvällä koulutuspolitiikalla on pidettävä huolta siitä, että nuoret valmistuvat ammatteihin ja pääsevät kiinni työelämään.

Työllisyyden lisääminen on ratkaisevaa julkisen talouden kestävyyskannalta. Työvoiman lisäämiseksi ja osaajapulan helpottamiseksi Kristillisdemokraatit ovat valmiita asteittain purkamaan ja keventämään työvoiman saatavuusharkintaa. Kausityöntekijöiden lupabyrokratiaa on kevennettävä. Työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen on panostettava, jotta ihmiset pystyisivät jatkamaan työelämässä nykyistä pidempään. Välityömarkkinoita on

kehitettävä. Yrittäjyyteen on kannustettava ja purettava yrittäjyyden esteitä. Yritysten sukupolvenvaihdoksia on helpotettava.

Työllisyystilanteen parantamisen lisäksi tarvitaan aidosti vaikuttavia rakenteellisia uudistuksia, kuten sote- ja sotu-uudistukset, joiden avulla voidaan rajata julkisten menojen kasvua.

7. Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi

Kristillisdemokraatit haluaa rakentaa Suomea lapsiystävälliseksi ja ikäihmisiä kunnioittavaksi. Tahdomme vähentää eriarvoisuutta. Samalla pidämme tärkeänä, että työnteko ja yrittäminen kannattavat aina.

- a. Miten vahvistaisitte hyvinvointiyhteiskunnan palveluita ja ihmisten toimeentulon turvaavia etuuksia? Kuvatkaa erityisesti keinonne, joilla vahvistatte ikääntyvien ihmisten palveluita ja toimeentuloa. Mitkä ovat keinonne lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi?

KD haluaa yhtenäistää miminietuudet yhdeksi perusturvaksi. Työikäisten ja -kykyisten minimietuustasoa pitää tarkastella osana työnteon kannattavuutta. Jokaiselle tukea tarvitsevalle on turvattava henkilökohtainen palveluohjaaja, jonka tukena on moniammatillinen tiimi. Tämä vähentää väliinpuotoamista, köyhyyttä ja pompottelua eri tukimuotojen välillä.

Eläkeläisköyhyyttä on torjuttava. Indeksijärjestelmää on kehitettävä turvaamaan erilaisten eläkkeiden ostovoima ja eläkeläisten tulotason säilyminen oikeudenmukaisena. On tarkennettava hintaindeksin laskutapaa, jotta eläkeläisten todellinen kulurakenne huomioidaan paremmin. Tahdomme parantaa ikäihmisten kotiin tuotavien palvelujen määrää ja laatua. Vanhusten niin koti- kuin laitoshoidonkin puutteet ja laiminlyönnit on korjattava. Vanhustenhoitoon tarvitaan selkeästi lisää voimavaroja ja henkilökuntaa. Tarvitaan yhteinen maksukatto lääke-, matka- ja palvelumaksujen omavastuille. Omaishoidon tukea on korotettava ja muutettava se verovapaaksi tuloksi. Hyvä saattohoito tarjoaa tukea ja apua myös omaisten ja läheisten tarpeisiin. Vaadimme vanhusasiainvaltuutetun viran perustamista.

Lapsiperheiden köyhyyttä torjutaan korottamalla lapsilisää, opiskelijaperheiden vuositulorajoja sekä huoltaja- ja lapsivähennyksiä. Verotuksen lapsivähennys tulisi palauttaa ja ottaa käyttöön ensimmäisen lapsilisen yhteydessä maksettava vauvaraha. Lapsiperheitä on autettava tarjoamalla matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää tukea, kuten kotiapua lähipalveluina. Lastensuojeluun sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin on oltava riittävät resurssit.

- b. Miten rahoittaisitte edellisessä kohdassa kuvaamanne toimenpiteet? Kuvatkaa keinonne konkreettisesti.

Tärkeimmät rahoituskeinot ovat työllisyysasteen nosto ja sosiaaliturvan uudistaminen työntekoon kannustavammaksi sekä välityömarkkinoiden kehittäminen, jotta yhä useampi

voi osallistua työmarkkinoille. Verotuksessa on huolehdittava työnteon ja yrittämisen kannattavuudesta verokertymän varmistamiseksi.

KD on esittänyt vuosittain vaihtoehtobudjetissaan keinoja, joilla saadaan valtiolle lisää tuloja. Olemme esittäneet sokeriveron käyttöönottoa. Keinovalikoimassamme on myös työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuuden rajaaminen. Sotu-uudistuksen yhteydessä toteutettavan asumistukijärjestelmän uudistus toisi myös merkittäviä säästöjä.

- c. Mitkä eriarvoisuustekijät suomalaisessa yhteiskunnassa tunnistatte ja miten vähentäisitte eriarvoisuutta?

Lapsiköyhyys ja eläkeläisköyhyys sekä alueiden välinen eriarvoisuus ovat suurta. Eriarvoisuutta lisää koulupudokkuus ja syrjäytyminen. Eriarvoisuutta vähennetään pitämällä huolta mahdollisuuksien tasa-arvosta, koulutuksen hyvästä tasosta, hyvistä ja kattavista terveys- ja hyvinvointipalveluista sekä työllisyyden nostamisesta. Kristillisdemokraatit haluavat nähdä koko maan elinvoimaisena ja houkuttelevana asumisen ja yrittämisen kannalta. Riittävien peruspalveluiden säilyminen, liikenneyhteydet ja yrityspalvelut vaikuttavat maaseudun elinvoimaisuuteen.

8. Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi

Suomen suurin kilpailuvaltti on korkea osaaminen. Panostamalla koulutukseen, tutkimukseen ja kehittämiseen huolehdimme maamme kilpailukyvystä. Korkea työllisyysaste on edellytys hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuudelle.

- a. Tunnistatteko, että kestävän talouskasvun perustan vahvistamiseksi on tehtävä investointeja koulutukseen, tutkimukseen, innovaatioihin sekä infrastruktuuriin? Kuvatkaa konkreettiset keinonne.

KD tunnistaa kestävän talouden investointitarpeet. Suomen on panostettava aiempaa enemmän koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Teknologiset innovaatiot mahdollistavat hiilidioksidipäästöjen vähentämisen energiantuotannossa ja tehokkaamman talteenottotekniikan.

Oppilaitosten ja elinkeinoelämän yhteistyötä on syvennettävä. Koulutuspaikkoja pitää kohdentaa kasvualoille ja työvoimapulasta kärsiville aloille. Koulutuksessa on huomioitava alueelliset tarpeet. Suomessa vahvaa kasvua on etenkin digitalisaation, puhtaan teknologian, bionalouden, automatisaation, robotisaation ja terveysteknologian sektoreilla.

Elinkeinoelämän kasvu ja uudistuminen edellyttävät vahvaa julkista panostusta tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin. Tutkimustoimintaa on suunnattava entistä enemmän hyödyttämään pk- ja mikroyrittäjiä, kotimaisia kasvuyrityksiä sekä teollisuusyrityksien uudistumista.

Suomen on oltava edelläkävijä liikenteen, viestinnän ja palveluiden digitalisaatiossa. Nopea ja kohtuuhintainen laajakaistayhteys on turvattava kaikille kansalaisille ja yrityksille. Samalla on ehkäistävä etenkin ikääntyvien digisyrjäytymistä.

Liikenneinfrastruktuurilla on tärkeä rooli ihmisten liikkuvuuden ja teollisen toiminnan mahdollistajana. Suomessa on teiden, rautateiden ja vesiliikenneväylien osalta valtava korjausvelka, jota pitää vähentää suunnitelmallisesti yli vaalikausien parlamentaarisesti sovitun mallin mukaisesti. Suhtaudumme avoimesti uusiin rahoitusratkaisuihin suurten liikenneinvestointien yhteydessä. Toimiva joukkoliikenne pitää turvata alueellisesti tasapuolisesti. Suomen raideliikennettä on kehitettävä osana Euroopan ydinverkkoa. Raideliikenteen rooli on keskeinen niin liikenneyhteyksien parantamisessa kuin myös päästötavoitteiden saavuttamisessa.

- b. Tunnistatteko tarpeen, että koko ikäluokan tulisi suorittaa vähintään toisen asteen tutkinto? Kuvatkaa keinonne tähän pääsemiseksi.

Tunnistamme tarpeen. Koulutus ja ammattiosaaminen estävät parhaiten syrjäytymistä. Panostamalla koulutuspaikkojen lisäämiseen, opinto-ohjaukseen, etsivään nuorisotyöhön, kymppiluokkiin, koulutusmateriaalitukiin ja muihin toimenpiteisiin saadaan nuoret pysymään mukana. Toisen asteen koulutuksen riittävästä rahoituksesta ja alueellisesta tarjonnasta on huolehdittava. Opintososiaalisten etujen leikkaaminen on pysäytettävä. Ammatilliseen koulutukseen tulee lisätä lähiopetuksen määrää ja mahdollisuuksia ottaa huomioon työelämässä opittuja taitoja. Riittävät koulupsykologi- ja kuraattoriresurssit on turvattava. Palvelujen painopistettä pitää siirtää entistä varhaisempaan tukeen.

- c. Miten varmistaisitte sen, että jokaisen oppiminen ja osaamisen kehittäminen jatkuu läpi työuran?

Elinikäisen oppimisen tarve korostuu työelämässä. Uudelleen kouluttautumisen sekä koulutuksen täydentämisen ja laajentamisen pitää olla houkuttelevaa ja joustavaa. Niitä edistetään muun muassa opintopolkumahdollisuuksia sekä joustavia täydennys- ja muuntokoulutusmahdollisuuksia lisäämällä.

- d. Miten edistäisitte kulttuurin asemaa Suomessa?

Kulttuurilla on terveyttä edistävää, ennaltaehkäisevää ja hyvinvointia lisäävää vaikutusta. Kulttuuripalvelujen saavutettavuudesta on huolehdittava, samoin taidelaitosten resursoinnista. Luovien alojen ja kulttuuriviennin mahdollisuudet tulee huomioida päätöksenteossa.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on merkittävä rooli kansalaisten oman kulttuurinharrastuksen tukemisessa. Näiden rahoitusta on vahvistettava, jotta mahdollisuus opiskella vapaatavoitteisissa opinnoissa paranee.

Korostamme liikuntaa ja urheilua hyvinvointia ja terveyttä edistävänä toimintana. Tuemme Liikkuva Suomi -ohjelmaa, jonka tarkoituksena on pysäyttää liikkumattomuuteen liittyvien haittojen lisääntyminen lyhyellä aikavälillä ja puolittaa haittakustannukset pitkällä aikavälillä. Lasten ja nuorten kulttuurin ja liikunnan harrastusmahdollisuuksia on tuettava ja

mahdollisuuksien tasa-arvonparannuttava. Jokaisella nuorella pitäisi olla mahdollisuus ainakin yhteen harrastukseen.

9. Sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuudistus edellyttää useampia vaalikausia. Oletteko valmiita yhdistämään eri etuuksia ja hyväksymään yhtenäisen etuustason eri syyperusteilla siten, että uudistus lisää työllisyyttä, nostaa koulutustasoa, vähentää köyhyyttä ja eriarvoisuutta sekä parantaa osallisuutta?

Kyllä. Kristillisdemokraatit haluaa yhtenäistää minimiturvaetuudet yhdeksi perusturvalaiksi. Tämä vähentää väliinpuotoamista ja pompottelua eri tukimuotojen välillä. Uudistuksessa on syytä edetä vaiheittain. Aluksi tulee yhdistää Kelan maksamat etuudet peruspäiväraha, työmarkkinatuki ja toimeentulotuen perusosa ja riteerit tuen saannille yhtenäistää. Tuen tarvitsijan tulotiedot haetaan tulorekisteristä, mikä helpottaa tuen laskentaa ja turvaa kuukausittaisen minimitoimeentulon nykyistä automaattisemmin.

Mallissamme perusturvaa tarvitseva saa yhtä yleistukea korotusosineen yhdestä paikasta. Nykyiset työllistymistä edistävät monialaiset yhteispalvelu (TYP) –keskukset on uudistettava yhden luukun palvelukeskukseksi. Jokaiselle tukea tarvitsevalle on turvattu henkilökohtainen palveluohjaaja, jonka tukena on moniammatillinen tiimi. Tiimissä on mukana työllistämiseen, terveydenhoitoon ja sosiaalipalveluihin erikoistuneita ammattilaisia ratkomassa tuen hakijan työllistymisen esteitä. Kuntien ja valtion työllistämisvelvollisuudet eivät katoa, vaan ne yhdistetään Norjan mallin mukaisella kumppanuusmallilla. Asiakkaalle tämä näyttäytyy yhden luukun uutena palvelukeskuksena.

Minimietuuksien yhtenäistämisen ja palvelukeskusten perustamisen jälkeen uudistusta pitäisi syventää yhtenäistämällä muut minimiturvan muodot perusosaan, kuten minimisairuspäiväraha, vanhempainpäiväraha, kuntoutusraha. Tämä vähentää siirtymisiä ja katkoksia. Henkilökohtaisella palveluohjaajalla pystyy näin muodostumaan pitkäaikainen asiakassuhde tuen tarvitsijaan, kun eri elämänvaiheissa palveluammattilainen ei vaihdu. Kaikessa uudistamisessa tärkeintä on työllistyminen, työmarkkina-aseman parantaminen, työelämätaitojen jatkuva kasvu. Näin saadaan elämisen tukikokonaisuudet yhtenäistettyä.

Asumisen tukikokonaisuuden ratkaiseminen olisi tehtävä perusturvan yhtenäistämisen jälkeen. Asumistuki ja toimeentulotuen perusosa asumiseen on yhdistettävä henkilökohtaiseksi asumistueksi nykyistä tiukemmin kriteerein. Uudistuksen viimeisenä osana tulee yksilökohtainen asumistuki yhdistetää minimiperusturvaan, koska on tarpeen parantaa työnteon kannattavuutta ja poistaa pahimmat veroasteet, mitkä johtuvat tukien ja niiden lisäosien yhteisvaikutuksista työtulojen kanssa. Veroasteelle on määriteltävä katto, jotta työnteosta tulee aina kannattavampaa, kuin perusturvan varassa olemisesta. Tuen määrään vaikuttavat tulorekisterin tulotiedot sekä osittain varallisuus. Perus- ja asumisosan ehdot on huomioitava tukea laskettaessa.

Perusturvalain päämääränä on saada aikaan yksilökohtainen minimiturva, joka turvaa elämisen ja asumisen, mutta myös nykyistä parempi palvelurakenne, jossa tuen saajan työmarkkinaesteet ratkotaan yhdessä paikassa, yhden henkilökohtaisen palveluohjaajan kanssa. Tuen yksilökohtaisuus helpottaa saajan asemaa muuttuvissa perhetilanteissa. Henkilökohtainen tuki ja palveluohjaus turvaa sen, ettei ketään jätetä ongelmiansa kanssa yksin.

10. Esittäkää lähtökohtanne sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamiseksi.

Sote-palvelujen uudistamisessa on kyse ihmisten arjen sujuvuuden ja turvallisuuden parantamisesta. Ihmisten pitää saada samantasoiset sosiaali- ja terveyspalvelut asuinpaikasta riippumatta; tähän tarvitaan valtakunnallinen palvelulupaus, alueellinen järjestämävastuun toteutumisen toimintamalli sekä riittävä valvonta. Korostamme laadukasta ja vaikuttavaa hoitoa, jota tarjotaan lähipalveluina. Uudistuksen onnistumista mitataan palvelujen saatavuudella ja laadulla sekä sillä, miten ne vastaavat asiakkaiden tarpeisiin.

Sote-uudistus pitää toteuttaa sosiaali- ja terveyspalveluiden ehdoilla. Tarvitaan peruskuntia suuremmat järjestämävastuussa olevat sote-alueet. Sote-alueiden lukumäärä ei ole olennainen, vaan se tulisi määritellä palvelujen kautta asiantuntijäkemyksiä kuunnellen.

Palveluintegraatioon tulee panostaa ja se toteutuu parhaiten, kun sekä perus- että erityistason palvelut ovat sote-alueen järjestämävastuulla. Sote-alueilla on oltava laaja vapaus ilman keskittämispakkoa päättää siitä, miten palvelut tuotetaan: omana tuotantona, ostettuna yksityiseltä tuottajalta tai asiakkaalle annettuna palvelusetelinä palvelun ostamiseen. Kunnat voisivat edelleen tuottaa palveluita, mutta nämä palvelut koordinoitaisiin osaksi suurempaa hallinnollista kokonaisuutta.

Valinnanvapautta on laajennettava hallitusti asiakasetelijärjestelmän ja henkilökohtaisten budjettien avulla. Riittävä asiakasohjaus on varmistettava. Sosiaali- ja terveysministeriön antaman ohjauksen vahvistaminen on keskeistä parhaiden käytäntöjen levittämiseksi koko maahan. Työterveyshuolto ja Kela-korvaukset pitää pääosin säilyttää.

Sote-alueen rahoituksen tulee perustua valtionosuusjärjestelmään ja kuntaveroon sisältyvään sote-osuuteen. Suurten kokonaisuuksien kilpailuttaminen ei saa johtaa kotimaisten ja pienten yritysten karsiutumiseen. Tahdomme ulottaa yhteiskuntavastuun kaikille sote-palveluita tuottaville toimijoille.

Vammaisella on oikeus omaan kotiin, pysyvään asumiseen ja riittävään tukeen omassa kodissa asumisen mahdollistamiseksi. Itsenäisen asumisen mahdollisuuksia on lisättävä niille vammaisille, joilla on kyky itsenäiseen asumiseen. Muut tuetut asumisen muodot on varmistettava niitä tarvitseville. Vammaispalvelujen asiakkaan valinnanvapautta, osallisuutta ja oikeusturvaa on vahvistettava ottamalla käyttöön henkilökohtainen budjetointi. Vammaispalvelut pitää tarjota lähipalveluina myös sote-uudistuksen jälkeen. Vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisten kuljetusten turvallinen toimivuus on varmistettava.

Viranomaisvalvontaa ei saa siirtää omavalvonnaksi, muutoin hoitovirheiden ja laatuongelmien seuranta vaikeutuvat. Tietojärjestelmien toimivuus, käytön helppous ja edullisuus ovat keskeisiä uudistuksen toteuttamisessa. Suomalaiset terveystiedot, kuten biopankit, on säilytettävä kansallisen valvonnan piirissä. Terveystietojen käytössä on turvattava henkilösuoja.

Katsomme, että sote-uudistuksen kaltaiset suuret rakenteelliset uudistukset on valmisteltava aidosti parlamentarisesti siten, että voidaan varmistaa mallin pohjaratkaisujen hyväksyttävyyttä myös hallituskauden vaihtuessa. Uudistukset on syytä aikatauluttaa realistisesti ja tarvittaessa toteutettava vaiheittain.

11. Oletteko valmiita osallistumaan sosialidemokraattien johtamaan enemmistöhallitukseen, ja onko teillä osallistumisellenne mahdollisia kynnyskysymyksiä?

Kristillisdemokraatit ovat valmiita keskustelemaan kaikkien puolueiden kanssa ja on valmis osallistumaan erilaisiin hallituskokoonpanoihin, kunhan hallituksen ohjelma on yhteen sovitettavissa puolueemme arvojen ja ohjelmien kanssa.

Pidämme epätodennäköisenä, että osallistuisimme hallitukseen, joka lähtökohtaisesti heikentää työnteon ja yrittämisen kannattavuutta tai kaventaa perheiden valinnanvapautta lasten hoidon suhteen. Hallituksen pitää myös panostaa vahvasti koulutukseen sekä edistää lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia. Lainsäädännön sukupuolikäsitystä ei tule muuttaa ilmoitusluonteiseen itsemääräytymiseen perustuvaksi.

Vanhustenhoidossa hoitajamitoitus pitää määritellä lain tasolla. Korostamme vanhusasiainvaltuutetun viran perustamisen tärkeyttä.

Hallitusneuvotteluissa nostaisimme neuvotteluun erityisesti vaalilain uudistamisen.

Helsingissä 30. huhtikuuta 2019

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä